

EMAKUNDE
EMAKUNDEAREN ELIZKAL ERAKUNDEA
INSTITUTO VASCO DE LA MUJER

Eusko Jaurlaritzako erakunde autonomiaduna
Organismo Autónomo del Gobierno Vasco

KRIMINALITATEA PREBENITZEA ETA GIZON IDENTITATEAK ERAIKITZEA

Iniciativa Social Fundazioa
2009

AURKIBIDEA

1. Sarrera	119
2. Sexu eta genero kategoriak	119
3. Generoa, boterea eta indarkeria	121
4. Aldaketa sozialak eta generoak eraikitzea	122
5. Genero rolak ikastea	123
6. Homofobia kulturala eta maskulinitasuna eraikitzea	124
7. Kriminalitatea eta generoa	125
8. Prebenitu al daiteke gizonezkoen indarkeria?	129

1. SARRERA

Indarkeriaren eta genero eraikuntzaren artean dagoen erlazioaz hausnartzen hasteko, hona hemen hainbat herrialdeko erakundek ematen duten kriminalitate-estatistiken datuak: munduan gertatzen diren indarkeriazko krimenen % 90 gizonezkoek egiten dituzte. Datu hotz hori interpretatzeko hiru ardatz kontzeptual hauek hartu behar dira kontuan, gutxienez:

1. Gizonezkoek sortutako indarkeriaren naturalizazio prozesua legezko bidetzat hartzea pertsonen arteko liskarrak konpontzeko
2. Gizon identitatea eraikitzeke prozesua gure kulturaren
3. Genero harremanetan boterea eraikitzeke prozesua

Kriminalitatea genero ikuspuntutik aztertzeak errealitatearen datuak beste era batera irakurtzea eskatzen du, generoka ezberdindutako sozializazio mekanismoak estatistikek ematen dituzten zifrak ulertzeko aldagai garrantzitsuenetakoak direla ohar gaitezen.

Estatistika horien arabera, gizonezkoena da egintza kriminalak egiteko arrisku handiena duen taldea, bai eta mota horietako egintzen biktimak izateko ere (genero indarkeriaren kasuan izan ezik. Horretan emakumezkoak dira, emakume izate hutsagatik, biktimak).

Delitu-egintzen ondoriozko biktima eta hiltzaile gehienak gizonezkoak dira, eta hori, gizon kulturaren eta maskulinitasunaren erruz gertatzen da. Kultura maskulinoaren arabera, gizona borrokatzera derrigortuta dago. Kultura femeninoa, ordea, delitua eta arriskua saihestera zuzenduta dago. Bien arteko alde handi horrek bide ematen du gizonezkoek arriskuarengandik ihes egin beharra uler ez dezaten, eta ondorioz, hamabost urteko mutiko batek, heldugabea oraindik ere, delitua bere maskulinitasuna erakusteko bidea dela pentsa dezake.

Horrek guztiak beharrezkoa egiten du, batetik, gizonezkoen sozializazio prozesuan kriminalitatearen arazoarekin zuzenean lotzen diren osagaiak aztertzea, eta, bestetik, prebenitzera bideratutako proposamenak egitea.

Maskulinitasuna eraikitzea arriskutsua da gure kulturaren gizonezkoen osasun eta segurtasunerako eta, gainera, emakumezkoen eta gizonezkoen segurtasuna eta osasuna arriskuan jartzen duen botere-desorekaren oinarriak finkatzen dituelako.

2. SEXU ETA GENERO KATEGORIAK

Kriminalitatearen eta gizonezkoen artean dagoen erlazioaren ezaugarri nagusiak aztertzeari ekin baino lehen, sexuaren eta generoaren arteko aldea zehaztea komeni da, batez ere kontuan izanda askotan sinonimotzat hartzen direla.

Sexua diogunean gizonezkoak eta emakumezkoak -giza espezieko ar eta emea- ezberdintzen dituzten ezaugarri fisiko eta biologikoez ari gara; **generoa**, ordea, gizarte batean sexueta bakoitzari egozten zaion jarrera egokiaren definizio kulturala da.

Generoaren kategoriak barne hartzen ditu, beste batzuen artean, ondorengo dimentsio hauek:

- Sexu ezberdintasunean oinarrituta dago.
- Bipolarra da; bi sexu daudenez, bi genero daude: femeninoa eta maskulinoa.
- Soziala da: gizonezkoa edo emakumezkoa izatea ez da gertaera naturala.
- Kulturala da: gizon edo emakume definizioa aldatu egiten da kultura betetik bestera.
- Historikoa da; historian zehar gizarteek eta kulturek gizon eta emakume definizio bereziak eraiki dituzte (jarrerak, eginbeharrak, onartzen diren eta ez diren pentsamenduak).
- Kategoria ezegonkorra da, ikasitako genero arauak berrinterpretatzen, berrantolatzen eta errepikatzen baititugu aldiro. Emakume eta gizon identitatea aldatu egiten da uneoro, gizarte bakoitzaren prozesu sozial, politiko, kultural eta ekonomiko zehatzen ondorioz.
- Erlazio-kategoria honetan femeninitasunak maskulinitasunarekin zer nolako harremana era dezakeen ageri da, ez bakarrik gizon eta emakume biren arteko buruz buruko harremanetan, gizarte eta erakunde mailako harreman guztietan baizik, tartean, familia, eliza eta estatua.
- Kategoria politikoa da, gizon eta emakumeentzako ekitate erlazioak eta aukera berdintasuna lortzeko balio baitu.

Genero kontzeptuaren definizio tekniko bat aipatzearen, honako hau ekarriko dugu gogora: «Gizarte egiturak dira, hain zuzen, sexu bakoitzeko kideei modu dikotomikoan egotzi zaizkien norberari buruzko kontzeptuak, ezaugarri psikologikoak eta familia, lanbide edo politikako rolak barne hartzen dituztenak»¹.

Generoa, gizarte-klasea eta arraza bezalaxe, praktika soziala egituratzeko modu bat da. Kategoria soziologiko eta historikoa denez, edozein giza prozesu aztertzean kontuan hartzen ez bada, barneratuta ditugun alderdiek ez digute berehalakoan ikusten utziko hainbat gai eta ez gara horietaz jabetuko. Horrexegatik, ez ditugu indarkeria eta kriminalitatea ulertuko baldin eta ez baditugu kontuan hartzen tartean dauden pertsonen generoa eta horiei eragiten dieten inguru-neetako gizarte-arauek gizonezkoen gizon eta emakumezkoen emakume izateagatik agindu eta debekatzen dizkieten sentimendu eta zereginak.

Generoaren kategoriak tentuz aztertu beharreko oinarritzko bi elementu ditu. Bata, derrigorrezko izaera: genero ereduak zenbat eta estereotipatuagoak izan, orduan eta aukera gutxiago dute pertsonak estereotipotik urruntzen diren alderdiak garatzeko. Eta bestea, generoaren arabera gizarte-sailkapenak genero bakoitzari buruzko iritzi eta balorazio berezia dakar. Hala, maskulinitasunari egozten zaizkion ezaugarriek femeninitasunari egozten zaizkionek baino balorazio positiboagoa dute gizartean. Balorazio hobea dute halaber gizonezkoek egiten dituzten lanek eta haiek mugitzen diren eremuek. Oro har, gizonezkoen rola emakumezkoena baino garrantzitsuagoa denaren ustea dagoela esan daiteke. Horrek ondorio asko ditu; modu ezberdinean baloratzeak hierarkia eta botere ezberdintasunak dakartza.

Hortaz, generoa, definitu eta aztertu dugun moduan, garapen psikologikorako muga ez ezik, genero indarkeriaren eta, oro har, kriminalitatearen gisako arazo sozialen sorburu ere bada. Ezarritako ordenari bere horretan eusteko behar sozialak indarkeria kontrol neurri gisa erabiltzea ahalbidetzen du; halaxe jokatzen du «pribilegiozko» maskulinitasunak emakumezkoekin, nahiz eta ezin dituen beti mendean hartu, nahiz eta uneko boteretsuentzako zein egungo gizon identitatearentzako arrisku ere izan daitezkeen.

1. Del Valle eta Sanzen definizioa *Violencia doméstica: su impacto en la salud física y mental de las mujeres* izeneko liburuan jasotzen da (VILLAVICENCIO CARRILLO, PATRICIA eta SEBASTIÁN HERRANZ, Julia. Madril, Lan eta Gizarte Gaien ministerioa. Emakumearen Institutua, 1999, 65. orrialdea).

Esan bezala, kulturak eta gizarteak maskulinitasunaren eta feminitasunaren ikuskera egituratzen duten mekanismoak ezartzen dituzte eta ereduak kulturak gizonen eta emakumeen jarreraren eragiten du. Bada, gaude generoaren sozializazio prozesuan haurrak bere generoari gizarteak egotzi dizkion jarrera egokiak ez ezik, derrigorrezko hierarkizazio baldintzak ere ikasten dituela. Hala, identitatea eratzeko -giza ongizateak ezinbestekoa du-, generoetako bat aukeratu beharra dago, eta aldaketa soziokulturalek eta teknologikoez genero bakoitzari egotzitako jarraera egokiaren inguruko ikusmolde berriak ekarriko balituzte ere, generoen arteko egiturazko desoreka aldatzen ez bada, aurrerantzean ere zaila izango dute emakumezkoek mundu publikora sartzea eta gizonezkoekin partekatzea; eta gizonezkoentzat are zailagoa izango da gutxietsitako etxeko zereginetan parte hartzea eta esan zitzaiena baino feminitasunagoak direla ikustea.

Orain arte esandakoaren arabera, errealitatearen definizioa generoan datza, hori baita kultura, gizarte eta subjektibotasuna eratzen dituen elementua. Hortaz, kasu guztietan hartu behar da kontuan, bereziki, kriminalitateaz jardutean. Eta «pertsonek» bereizi gabe kontuan hartu ordez, gizakiak gizonezko edo emakumezko gisa eratzen gaituzten espezifikotasunak kontuan hartzeko -posible denean- konpromiso intelektual eta praktikoa hartzea bultzatzen gaitu.

3. GENEROA, BOTEREA ETA INDARKERIA

Lehen aipatu dugu generoaren dimentsioetako bat bere izaera kulturala dela. Hori da, hain zuzen, gizonezkoen eta emakumezkoen arteko konparazioak egitean sortzen den eztabaida-gaietako bat.

Gizon eta emakume ezaugarriak kulturaren bidez arau bihurtzen diren modua azaltzeko, ezaugarri horietako batzuk aztertzea komeni da. Kasu honetan, gure kulturaren eta beste hainbatetan nagusi den sexu joeraren, alegia, heterosexualitatearen determinatzaile-analisia egingo dugu.

Sexua, heterosexualitatea eta generoa, pentsamolde arruntaren arabera, elkar lotutako elementuak dira: naturaren legeak zehazten du sexua, heterosexualitatea sexu joera eta jokabide normalaren paradigmaz jotzen da eta genero ezaugarriak (bi baino ezin dira izan, sexuaren oinarritzen baitira) naturalak direla uste da, alegia, biologiararen ondorio.

Hipotesi horren aurrean, C. A. Tripp-ek dio pertsona gehienak heterosexualak izatearen arrazoiak familia-bizitza mantentzea eta ugaltzea eta, ondorioz, espeziearen jarraipena bermatzera bideratutako giza eta erlijio usadioak direla.

Kulturaren eraginak, kontrolen eta hainbat estimuluren bidez, jokabide, ohitura, sinesmen eta balio nagusiek indarrean irautea dakar, eta **natural** estatusa ematea, **inposaketa** baino ez bada ere. Esaterako, kultura guztietan ematen da sexu arrazoiengatik bazterketa; gizarteek, errealitatean, heterosexualak ez diren jokabideetarako tarterik ez dute uzten; zenbait jokabideak eta gorputz-atalek sexuarekin duten lotura azpimarratzen da eta beste batzuek dutena ukatu.

Dena dela, biologiak berak baino gehiago ezberdintzen du sexuen artean gizarteak. Gizon eta emakumeen arteko bereizketa hori gizarte egituretan arrazionalizatu egin da (esaterako, lan banaketaren bitartez), eta botere ezberdintasunean oinarritzen diren sexu arteko harremanak sortu dira, batik-bat, emakumezkoen kalterako. Beste harreman osagarri mota batzuek eratzeko, gizarte gehienetako arau nagusiak baztertuko lituzkeen berdintasun maila behar da.

Puntu honetan lot ditzakegu genero eta botere desberdintasunak eta indarkeriaren erabilera; izan ere, ezarritako kultura mekanismoek naturalizatu egiten dituzte gizon eta emakumeen arteko ezberdintasunak eta gizonezkoaren nagusitasunean oinarritutako tentsio heterosexuala. Baldintza horietan, indarkeriaren erabilera distantzia mantentzeko estrategiatzat har daiteke.

Estatus ezberdintasunak emakumezkoen gutxiagotasunari edo emakumearen arrisku eta ahultasunei egozten zaizkie eta gizarte gehienek gizonezkoen egokitze maila oso altua espero dute. Hala, ohiko gizontasuna kolokan badago, emakumeak tentuz kontrolatu beharreko arrisku bihurtzen dira.

4. ALDAKETA SOZIALAK ETA GENEROAK ERAIKITZEA

Generoaren dimentsioen artean bere izaera soziala eta historikoa aipatzen genituen arestian. Dimentsio horiek eta generoaren rolen ikaskuntza lotzeak, sexu-subjektibotasuna eratzeko eragin historiko eta sozialen inguruan gogoeta egin beharra dakar. Hain zuzen, familia eta eskola dira eragin sozialaren norabidea zehazten duten egiturak.

Iraganari erreparatuz gero, argi dago gizon eta emakume identitateak aldatu egin direla historian zehar. Familiari dagokionez, emakumearen rola familia egituraren beharren arabera izan dira, eta familia egitura hori, aldi berean, egoera sozialaren mendekoa. Aldaketa horiekin batera genero-ezaugarri subjektiboak ere, hau da, gizon edo emakumeek beren burua gizon edo emakumetzat hartzeko arrazoiak aldatu egiten dira.

Zenbait ikerketek azaltzen dutenez, historiako bi unetan, alegia, erdi aroan eta industria iraultzan -bi une guztiz ezberdinak- familia eredu berriek aldaketak eragin zituzten genero roletan; ekoizpen unitate izatetik harremanetarako gune eta gune pertsonal izatera igaro zen familia. Hasiera batean, familia zen bizitza-unitatea, eta ez gizabanakoa. Gizon eta emakumeek espazio eta jarduerak partekatzen zituzten, gizonezkoek boterea izatea eta emakumeen gaintetik egotea zegokien; emakumeek, berriz, mende egotea, haien erantzutako dikotomiaren alde iluneari sailkatzeko mehatxupean (birjina-prostituta; santua-sorgina).

Industria iraultza iristearekin batera, ekoizpen beharrek gizarte sistema osoa berregituratu zuten, eta, jakina, familia ere bai, harremanetarako gune bihurtuta. Genero rola guztiz ezberdinak eta ekintza eremuak eta jarduerak bereizi egin ziren; gizonezkoak kanpoko mundura, mundu publikora, soldatapeko lan mundura (rol produktiboa) bideratu ziren; emakumezkoak, berriz, familiaren esfera pribatu, pertsonal eta intimoak inposatzen dituen beharrez arduratzen ziren, eta beren rola ugalketa zen. Bi funtzio mota horietatik hain jarduera ezberdinak eratortzen direnez, kasu bakoitzeko beharrezko gaitasunak ere oso ezberdinak dira; horrela hasi ziren gizartean nagusitzen gizon edo emakume izateko zenbait modu: lehenengoentzako autonomia eta lehiakortasuna, eta bigarrenengoentzako emozioekin eta besteak zaintzarekin zerikusia zuena, hiru rol beteta: ama, emazte eta etxeandrea.

Egiturazko aldaketa horiek gizarte-ideal mota berriak eraiki zituzten. Hala, ama izaera, emakumeen subjektibotasunaren parte dena, subjektu egiten dituen bihurtuko da. Gizonezkoen subjektibotasuna, aldiz, lan egin beharrak eratzen du.

Baina ez dugu pentsatu behar roletan eta genero subjektibotasunean emandako aldaketa horiek berez sortu direnik gizarte-aldaketei bat-batean erantzuteko. Aitzitik, erakunde laguntzarekin osatzen dira. Erakunde horien artean daude hezkuntza erakundeak, genero ezberdintasunak

eratzera eta mantentzera zuzendutako sistemak ezartzen dituztenak -batzuetan berariaz eta beste batzuetan ezkutuan-, ezarritako hierarkia eta botereari eusteko eta zilegitasuna emateko. Horrela, esaterako, berdintasunean hezte², alegia, hezkuntzatik «berdintasuna» sustatzea gizarte osoak gizon eta emakumeentzako aukera-desberdintasuna praktikatzeko duenean, emakumezkoak boteretik aldentzea ekartzen du. Horixe lortzen dute, noski, rol tradizionalak inposatzen dituzten hezkuntza sistemek.

Arestian azaldutakoaren arabera, gizarte aldaketan bidez, aldaketa horiek gizon eta emakume identitateak eraldatzen dituzten heinean, hierarkiaren nozioa indartu egiten da eta uneko botere-suek (erlijio, ekonomia eta politika arlokoek) edukiz hornitzen dute eta izaera naturala ematen diote, berdintasun ezean oinarritutako ordena eta egiturak legezko bihurtuz. Era berean, generoen izaera naturala eztabaidatzeak statu quo kolokan jartzea ere badakar. Horrela, ondoriozta liteke genero indarkeria genero maskulinoak emakumeak menderatu eta ezarritako ordena sozialari eusteko darabilen gizarte praktika dela.

5. GENERO ROLAK IKASTEA

Genero ezberdintasunen osagaiak ikusi ondoren, genero-ereduak nork bere egitean gertatzen diren prozesu psikologikoei helduko diegu puntu honetan.

Oinarritzko premisaren arabera, giza jokabidea batez ere ikusitakoaren ondorioz sortutako ereduak eraikita ikasten da. Hau da, gainerakoak behatuz osatzen ditugu jokabide arauak, eta kodetutako informazio hori etorkizuneko jardun-gida bihurtzen da. Askotan ereduak ez dira agerikoak, sinboloak dira edota hitz eta irudi bidez deskribatu daitezkeen jokabideak. Kasu horietan, behatzen duenak bere gertuko ingurua gainditzen duten balio, jarrera eta pentsamolde eta jokabide ereduak ikas ditzake.

Genero rolaren garapenari dagokionez, teoriarik, eredu anitzak eraikitzea da generoa sozializatzeko prozesuen oinarritzko mekanismoa. Haurrak beren genero identitate zentzua garatzen hasten dira jaiotzen direnetik, dagozkien gizarte ohitura sistemek darabilten sexua/generoa tipifikazioa eredu hartuta. Ikaskuntza prozesu horren zati handi bat gurasoekin edo estereotipoen araberrako jostailuekin jolasean ari direnean jasotako eraginak zehazten du. Beste zati bat haien parekoen eraginagatik osatzen da, genero bakoitzarentzat egokiak diren jarrerak saritu eta zigortu egiten baitituzte. Azken zatia helduen interesen eta helburu profesionalen eraginez zehazten da. Kontuan izan behar da guraso gehienek beren kulturako genero-rolak onartu, irakatsi eta birmoldatu egiten dituztela eta kultura arauak gizonezkoentzako aukera profesional gehiago sustatzeko lagungarri direla.

Eredua osatzerakoan parte hartzen duten prozesuak kontuan izanik, teoriak bereizi egiten ditu genero jokabide tipikoak eskuratzea eta horiek berez gauzatzea. Bi sexu eredutan oinarritutako ikaskuntza izan arren, zigor sozialen bidez generoari dagokion bezala jokatu beharra arautzen da. Zigorrak negatiboagoak dira gizonezkoentzat, gizonezkoen eta emakumezkoen arteko estatus eta botere ezberdintasunak direla eta. Haurrak jokabide arauak bereganatzen hasten direnean ingurunearen eskakizunen eta ikusitako jokaera ereduaren arabera, genero jokabide tipikoaren zati handi bat barne irizpideek eta norberaren jokabidearen autoebaluazioak arautuko dute. Horrela, beren generoaren berezko jokabideak gauzatzen dituzte -beren buruekin harro sentitzen dira horregatik- eta beren irizpideen aurka daudenak arbuia egiten dituzte.

² Gauza bera esan daiteke, besteak beste, justiziaz, lanaz, osasunaz eta abarrez.

Dagokion generoa modelatzeak ezagutza gaitasunak baliatzea eskatzen du, besteak beste, gizon-
nezkoak eta emakumezkoak talde desberdinetan sailkatzea, eredu talde batekin edo beste ba-
tekin antzekotasunak dituztela aitortzea eta jokaera gidatzeko erabili behar diren talde-jokabide
ereduak zeintzuk diren gogoratzea. Pertsona bat gizon edo emakume gisa sailkatzen denean,
bere genero ikuspegiak zehazten duenaren antzera garatzen du gaitasun oro. Gizarte erreali-
tateek etengabe eragiten dute gizon eta emakumeen gizarte jokabideetan, eta horiek dira, hain
zuzen, genero-ezaugarriak taxutuko dituztenak.

Esan liteke genero rola modelatzea dimentsio anitzeko jokabide arauak gidatzen duten prozesu
oso konplexua dela. Prozesua berbera den arren, hain estereotipatuak ez dauden edukiek hau-
rren helburu eta aukerak handitu eta estereotipo gutxiagoko jokaerak sortzen dituzte. Horiek
ingurunean eragina dute, baita nork bere buruari buruz duen irudian ere.

Azpimarratu beharra dugu ereduak islatzen dutela gizarte batean zeri esaten zaion «normala»
eta naturaltzat hartzen dena. Mendebaldeko gizarteetan, generoari dagokionez, (jokabide-arau
egokiez gain) gizonak eta emakumeak oso ezberdinak direla ikasten da.

6. HOMOFOBIA KULTURALA ETA MASKULINOTASUNA ERAIKITZEA

Hainbat azterlanek nabarmendu dutenez, gizon identitatea eraikitzeke prozesu psikologikoa,
funtsean, «femeninotasunetik aldendu» behar horretan oinarrituta dago. Mesede egiten dio horri
gure gizarteak egituratzen duten faktoreetako batek, alegia, homofobiak. Horren adierazle da aitek
itxura edo joera homosexualeko semeak edukitzeari dioten beldurra.

«Gizon identitate tradizionala aldi berean gertatzen diren bi prozesu psikologiko osagarri-
tan oinarrituta eraikitzen da. Kanpo niaren hipergarapena (egitea, lortzea, jardutea) eta emozioen
esferaren errepresioa dira bi prozesu horiek. Bi prozesu horien orekari eutsi ahal izateko, gizo-
nezkoak autokontrola izan behar du beti min, tristura, gozamen, beldur eta maitasun sentimen-
duak kanporatzea neurtzeko».

Hortaz, ezinbestekoa da homofobia kulturalari buruz sakon hausnar egitea uler ditzagun zeintzuk
diren genero indarkeriaren oinarri soziokulturalak eta nola islatzen diren hurkoekin harreman-
tan jartzean gizonnezkoek duten jarrera eta jokabideetan, kriminal gisa tipifikatutako jokabideak
eragin baititzakete.

Borrillok dioen bezala: «Sexu bereko gizabanakoak desiratzen dituztenekiko edo horiekin sexu
harremanak dituztenekiko etsaitasun orokor, psikologiko eta sozial gisa defini daiteke homof-
bia. Homofobiak, sexismoak har ditzakeen aurpegietako batek, arbuia egiten ditu egokitu zaien
sexu biologikoaren araberrako rolaekin konformatzen ez diren guztiak. Sexualitate modu bat
(heteroa) bestearen (homoaren) kaltetan lehenesten duen ideologia da homofobia, sexualitateak
hierarkizatu eta sailkapen horren araberrako erabaki politikoak hartzen dituenak».

Judu-kristautasun kulturak babestuta eta teoria pseudozientifikoetan oinarrituta, genero zein
sexualitate paradigma nagusia jarraitzen ez dutenak baztertu eta estigmatizatzen ikasi behar du
albeit lehen gizonnezkoak, kultura heterozentrista eta misoginoaren kide izango bada.

Homofobia gizarte harremanak eraikitzeke oinarri bihurtzen duen prozesu psikologikoa haurtzarotan hasten da, hain zuzen, jokabide maskulinoari dagokion estereotipotik aldentzeak inguruko artean eragiten duen aztoramendua haurrak nabaritzen duenean. Inguruko jarreraren eta bigarren mailako inguruetan ikusitakoaren bidez jakin ohi du haurrak baztertua edo zigortua ez izateko gauzarik garrantzitsuenetako bat bi inguru horien genero ikuspegietara moldatzea dela. Kultura agindu horiek erakundeek (hezkuntza, erlijio, aisia arlokoek) transmititzen eta indartzen dituzte eta iruditeria kolektiboan boterea adierazten duten erakundeek legezkotu egiten dituzte. «Ez izan maritxua» edo «neskatoa dirudizu» bezalako mezuen bidez zakartasuna eta emoziorik ez azaleratzea oinarri dituen gizentasuna egituratzen dute eta hierarkia misoginoak eratzen dituzte.

«Maskulinitasunean autoformatzeko» prozesuek bizitzan zehar jarraitzen dute, gizonek gainerrakoen begiradapean etengabeko azterketa bat gainditu beharko balute bezala. Indarkeriaz jardutean beren gizentasuna zalantzan ez jartzea bermatzen dute. Gizonezko nerabeek nozitzen dute batez ere begirada zentzatsaile horren tortura. Hala, homofobia kulturalaren ahotsak isilarazteko modurik eraginkorrena oldartzea dela ikasten dute (beste era batera esanda, indarkeriaz jardutea «benetako» gizonak direla erakusteko bidea da).

Gizonezkoen indarkeriaren sorreran, beraz, homofobian oinarritutako gizarte presioak duen eragina arretaz aztertu behar da. Baina baita kultura patriarkaleko maskulinitasun tradizionalaren beste edozein adierazpen ulertzeko ere. Esaterako, gizon heterosexualen populazioari buruzko azterlan psikiatrikoek agerian utzi dute homofobia eta gizonezkoen artean harreman hurbilak izateko ezintasuna erlazionatuta daudela.

Gure kulturaren, maskulinitasuna eraikitzea arrisku-faktore bat da, ez bakarrik gizonezkoen osasun eta segurtasunerako, baita emakumezkoen eta gizonezkoen segurtasuna kolokan jartzen duen botere-desoreka dakarrelako ere. Kontuan hartzen badugu maskulinitasuna eraikitzea eta ideologia homofobia lotuta daudela, bistakoa da genero arteko ekitatea sustatzera, gizonezkoen indarkeria prebenitzera eta maskulinitasun forma berriak eraikitzea bideratutako prebentzio proposamenek ezin dutela alde batera utzi sinesmen sistema homofobikoa -kultura patriarkalaren egituratzaile nagusia- aldatzeko helburua.

7. KRIMINALITATEA ETA GENEROA

Bizi dugun gizartearen isla da kriminalitatea. Gure gizarte patriarkalean, ezin dira aztertu gabe utzi genero aldagaiak (zehaztu dugun bezala) eta gizon identitatea eratzeke moduak, kriminologiaren oinarritzko galderei erantzun ahal izateke funtsezkoak baitira. Lehenik eta behin, teoria esentzialista zaharren gaineko begirada kritikoa eratu beharra dago, (Lombrosoz gerortik) jokabide kriminala gizonezkoen edo emakumezkoen alderdi naturalak omen direnekin lotzeari ekin baitiote. Hala, gizonak berez direla oldarkorrek diote, eta emakumeak, aldiz, pasiboak. Era berean, gizonezkoak espazio publikoetan emakumezkoak baino gehiago daudenez delituak egiteko bulkada errazago etor dakiekeela dioten uste psikosozialei erreparatu behar zaie, baita soziobiologoei ere, jokabide kriminala arrazoi genetikoaren ondorio dela frogatzen saiatzen ari baitira. Arazoa faktore «naturaletara» mugatu nahi dutenek, honako baieztapen harrigarri hauek egi dituzte:

«**Biokimika** ikerketei dagokienez, honako hauek aipa ditzakegu: Hipergluzemia delituaren sorburu gisa. Hipergluzemiak suminkortasuna eragiten du, suminkortasunak oldarkortasuna,

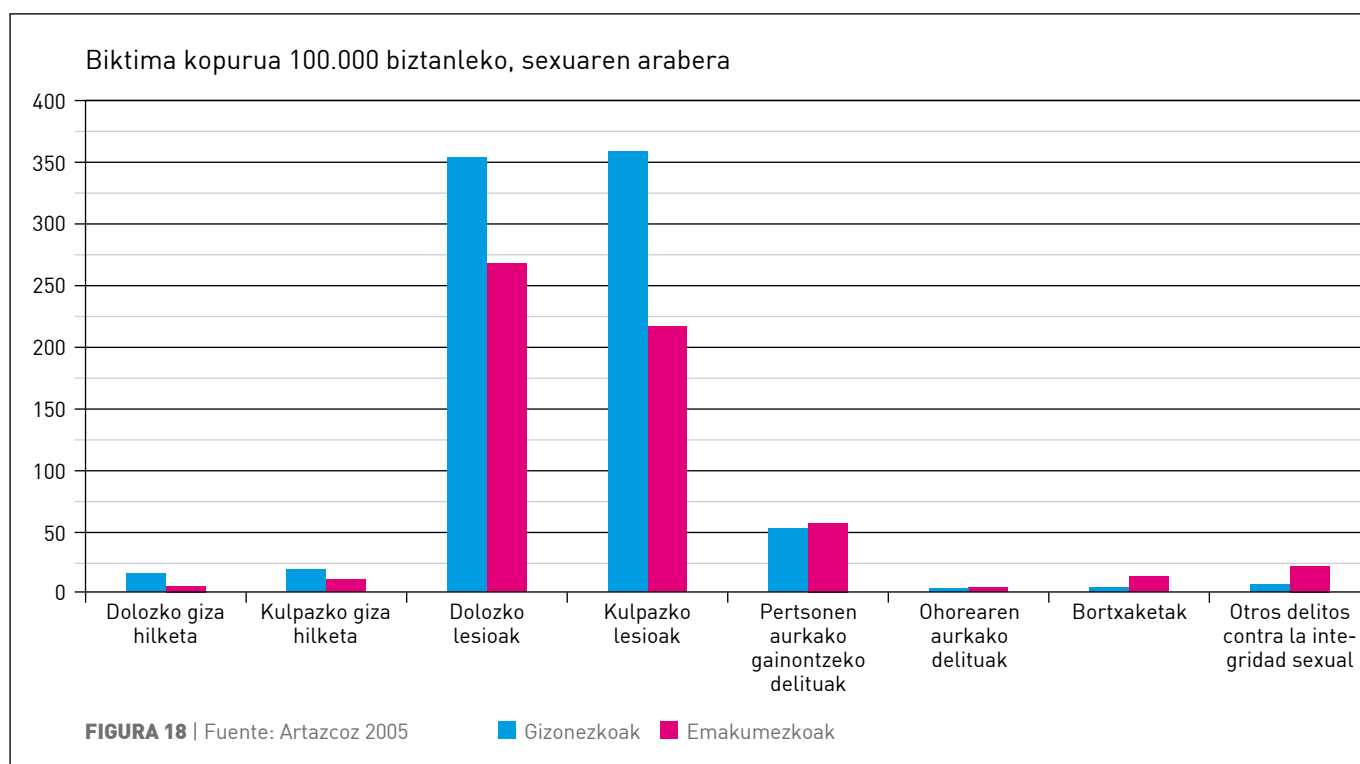
eta horrek delituak egiteko bide ematen du. Hipergluzemia pankreak lan gehiegi egiten duenean gertatzen da; odoleko azukre maila igo eta suminkortasuna agertzen da».

Ikus daitekeen bezala, jokabide kriminalaren arrazoiak faktore «naturaletara» mugatzeko saiakerak ez dute azkenik.

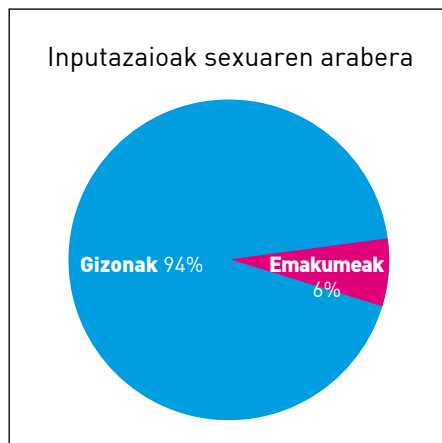
Genero ikuspegia aintzat hartuz gero, ez ditugu arrazoi «naturalei» buruzko galderak egiten. Aitzitik, gizon subjektibotasuna eraiki den modua eta prozesu horrek munduko kriminalitate estatistikek azaltzen dutenarekin zer lotura duen jakin nahi dugu. Patriarkatuak ezaugarri zurrun eta aldaezinen bidez zehaztu du gizon rola, gure kulturen ikusi izan den bezalaxe: ahalguztiduna, zakarra, hotza, sentimenduak ezkututzen dituena, liderra, segurua, hutsik egiten ez duena, menderatzailea, autoritarioa, gainetik dagoena, oldarkorra, adoretua, handinahia, naturaltasuna falta duena, sendoa, langilea, aktiboa, zuhurra, konkistatzailea, hornitzailea, maskulinoa, gudarria, patriarkala, sexu bildumagilea. Adjektibo horiek maskulinitasunaren zenbait betebeharren ondorio dira eta, lehen aipatu bezala, bizitzan zehar ikasten dira. Baina, horrek ez du esan nahi gizon guztiak, gizon izate hutsagatik, kriminal bihurtuko direnik. Kriminalitatearen eta genero maskulinoaren sozializazioaren artean dagoen erlazioaz galdetzen diogu geure buruari, baina ez dugu adiera bakarreko eta ñabardurarik gabeko kausa-erlaziorik zehaztu nahi.

Horretarako, genero osagaia bistaritzen duten kriminalitate-estatistikak egitea da lehenengo urratsa. Augusto Cotto El Salvadorko Polizia Nazional Zibilaren Idazkari Nagusi eta «¿La criminalidad es masculina?» liburuaren egileak dienez beharrezkoa da «segurtasun publikoaz arduratzen diren instantziak eta ikertzaileak ohar daitezen bi sexuen sozializazioak gizarte modernoko delitugintzari zein neurritan eragiten dion».

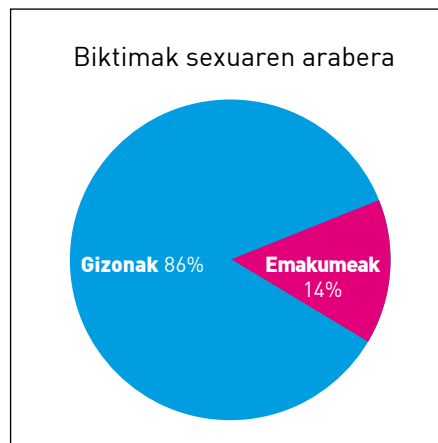
Hainbat herrialdeko estatistikak kontsultatu ditugu, eta bildutako datuen batez bestekoa atera ondoren, jarraian agertzen diren taulak egin ditugu. Taulek helburu didaktikoa dute, eta geroxeago aztertuko ditugu:

1. taula: Sexuaren araberako biktima kopurua, delitu motaren arabera

2. taula: Giza hilketa/feminizidioaren eta lesio larrien biktimak

3. taula: Giza hilketa/feminizidioengatik eta lesio larriengatik inputatutakoak

1. taulan ageri denez, sexu-indarkeriarekin lotutako delituetakoak salbu, gizonezkoak izan ohi dira giza hilketen eta lesioen biktimak. Azkeneko kategorian horiek sexuen arabera antolatzen ditugunean (2. eta 3. taulak) delitu horien % 94 gizonezkoek eginak direla ageri da. Aurreko tauletan gizonen presentzia handia da, eta, hori aztertzeko, lan honen hasieran garatu ditugun elementu kontzeptualak hartu behar ditugu kontuan. Izan ere, errealitatea deskribatzea ez da nahikoa, azaltzen saiatu behar gara.

Gizonezkoen indarkeria, lehen aipatu dugun bezala, gizon identitate tradizionalaren eraikuntza prozesuan sustraituta dago. Litekeena da indarkeriaz jokatzen duen gizonak haurtzaroan ikasi izana gatazkak modu horretan konpontzen. Ingurunearen eskakizunak jasan ezin dituenean, eskakizunen sorburua alaitz lehen deuseztatu beharra dauka. Ikasi duenez, indarkeria da tentsioa arintzeko modurik azkar eta eraginkorrena. Gizon identitate tradizionala aldi bereko bi prozesu psikologi osagarritan oinarrituta eraikitzen da. Kanpo niaren hipergarapena (egitea, lortzea, jardutea) eta emozioen esferaren errepresioa dira bi prozesu horiek. Bi prozesu horien orekari eutsi ahal izateko, gizonezkoak min, tristura, gozamen, beldur eta maitasun sentimenduak azaleratzea neurtzeko autokontrola izan behar du beti, gizon identitatea izan nahi badu. Gizon oldarkorrek ez ditu emozioak adierazten, autoestima baxua eta sentimenduak ahoz adierazteko gaitasun txikia du, ez du bere burua ezagutu nahi eta erantzukizuna edo errua ez ditu aitortu nahi izaten.

Indarkeria erabiltzeko joera duen gizonak errealitatea zurrin eta egituratuta ikusten du. Bere ideiak itxiak dira, berrikusteko aukera erreala gutxiak. Gainerako pertsonak «probokazioan» ari zaizkiola iruditzen zaio: pertsona horien jarreraren xehetasun txiki bakoitza behatzeko leiar handitzaile moduko bat du. Aldiz, bere burua, sentipenak eta sentimenduak behatzea ezin zailagoa egiten zaio, eta, beraz, beldurra eta amorrua nahasi egiten ditu, segurtasun eza eta hira bezala. Bere jarreraren ondorioak txikiagotu egiten ditu eta hori «eragiten» duten estimuluen pertzepzioa handitu egiten zaio. Gizartean onartuta dauden emozioak adierazteko eta deskargatzeko bideak ez dituenek, horiek hira eta etsakeria bihurtzen zaizkio. Bere buruaren aurka egiten du hala (zenbait sintoma fisiologiko eta psikologiko ditu), baina baita gainerako gizon eta emakumeen aurka ere. Gizonezkoen indarkeriaren hiru helburu horiei egiten die erreferentzia Michael Kaufmanek gizonezkoen indarkeriaren hirutasuna kontzeptua nabarmentzen duenean. Egile horrek lehen mailako harremanen analisisian oinarritutako azalpena ematen du. Hala dio:

«Genero identitatea eskuratzeko oinarriaren bigarren faktorea aita-irudiei atxikimendu handia izatea da. Lehenengo urteetan, ondorengoetan bezalaxe, era inkontzientean nork bere

egiten ditu maite dituenen itxurazko ezaugarriak (edo horien kontra egiten du) eta nortasuna eraikitzeke baliatzen ditu. Barneratze prozesu hori zenbait gizarte ingurunetan ematen den hautaketa-prozesua da. **Gertueneko ingurunea familia da. Familia klase-kokapenerako eragile sendoa eta genero desberdintasuna sortzeko eta transmititzeko mekanismo eraginkorra da.** Familiak gizarte osoaren genero hierarkia-sistema islatzen, erreproduzitzen eta birsortzen du. Gurasoekiko sentimenduek eta boterearen auziak berehala hartzen dute esanahi soziala. Mutiko bat indargabe sentitu daiteke, baina etorkizun oparoa du zain, heldua izango denean pribilegioak eta boterea izango baititu. **Identifikazioa handia bada, alegia, nortasuna batez ere aitaren irudira eraiki badu, edota gizonezkoen irudira behintzat, senti dezakeen indar eta segurtasun gabe-tasuna arindu egiten dira.** Gizontasunaren eta maskulinitasunaren artean tentsio handia dago, maskulinitasunak behar, sentimendu eta giza-adierazpen modu ugari zapaltzea eskatzen baitu. Gizontasunaren eta maskulinitasunaren arteko ezberdintasunaz maila intelektualean kontziente garen arren, **ideal maskulinoa hain finkatua dugu, non zaila egiten baita izan nahi genukeena eta benetan garena bereiztea».**

Bestalde, helduen boterearen gehiegikeriaren biktima izan diren seme-alabek zaurgarritasun eta ezintasun sentimenduak pilatzen dituzte, gerora, helduaroan izan ditzaketen harremanetan ager daitezkeenak. Gizonezkoen genero rola sozializatzeko, ordea, ezintasuna eta zaurgarritasuna onartu ezin diren sentimendu eta jokabideak direla irakasten die gizonezkoek. Ondorioz, botereak asko kezkatu ohi ditu, ez dira emakumez fio eta intimitateak asko larritzen ditu. Hortaz, kontrol maskulinoa galtzeko arriskuan daudela edo intimitate gehiegi azaldu dutela sentitzean, neurritz kanpo asaldatu eta kezkatuko dira.

Kultura agindu horiek erakundeek (hezkuntza, erlijio, aisia arlokoek) transmititzen eta indartzen dituzte eta iruditeria kolektiboan boterea adierazten duten erakundeek legezkatu egiten dituzte. «Maskulinitasunean autoformatzeko» prozesuek bizitzan zehar jarraitzen dute, gizonek gainerakoekin begiradapean etengabeko azterketa bat gaintzen beharko balute bezala. Indarkeria balaiztean beren gizontasuna zalantzan ez jartzea bermatzen dute. Gizonezko nerabeek nozitzen dute batez ere begirada zentzuzko horren tortura. Hala, homofobia kulturalaren ahotsak isilarazteko modurik eraginkorrena oldartzea dela ikasten dute. Gizonezko nerabeek, oldartzean, batik bat, boterea eta gizontasuna azaldu nahi dute.

Gizon identitate tradizionala eraikitzeke prozesuan jarrera kriminalei lotzen zaizkien bi faktore daude: **beren zaurgarritasuna ukatzea eta enpatia gaitasuna bereganatzeko defizita.**

· Kultura patriarkalaren arabera, gizonezkoak dira «indartsuenak» baita «hotzenak eta arrazionalenak» ere. Horrek esan nahi du haurrek txiki-txikitatik ikasten dutela arriskuen aurrean beldurrik ez agertzen. Filmetako heroiek arrisku guztiei egiten diete aurre beldurrik azaldu gabe, eta irabazleak oztopo guztiak gaintzen dituztenak dira, horretarako indarkeria modu asko erabili behar badute. Filmetako heroien antzera jokatzeko, gizonezkoek **beren zaurgarritasuna ukatu** egin behar dute. Horrek azaltzen du bide-istripuen estatistiketan gizonezkoak nagusi izatea. Ez dute arriskua antzematen edo arindu egiten dute, beren bizitza arriskuan jartzeko adina. Zigor penala duten jokabideak gauzatzean, mekanismoa errepikatu egiten da: zigorrik jaso gabe boterea gehiegikeriaz erabiltzea ohituta dauden gizonek, beren zaurgarritasuna ukatzeko, honako ñabardura darabilte: delitu bat edo bestea egiten badute ez zaie ezer gertatuko (jakin badakiten arren delitu hori zigor kodeetan jasota dagoela). Gizonezkoen ahalguztidun sentipena nagusitzen da, ekintzen ondorioak ezagutzea baino sentipen indartsuagoa delako. Mekanismo hori ez dute soilik delitu egintzak gauzatzen dituztenek erabiltzen, askotan, beste aldean daudenean ere baliatzen baitituzte, alegia, legea betearazteko betebeharrak duten polizia gizonek. Polizia gizonek ere bere egiten dute egintza kriminal bat zapuzteko pistola eskuan duela agertzen den heroien irudia, eta askotan ez dute aski neurtzen haiek eta beren lankideek duten arriskua, hain zuzen ere, zaurgarritasuna ukatzeko mekanismo hain maskulino hori dela eta.

· Aintzat hartu beharreko beste faktorea enpatia gaitasuna bereganatzeko defizita da, kultura patriarkalean horixe baita gizona gizon egiten duena. Enpatia, hain zuzen, hurkoaren tokian jartzeko, hitz egin aurretik entzuteko, hurkoen sentimenduak hautemateko eta norberaren jokabideak besteengan duen eragina jakiteko ahalmena dela esaten da. Pertsonen arteko harremanak berdintasunean eta ezberdintasunen errespetuan arautzeko oinarritzeko ahalmena da. Ahalmen hori nola eskuratzen den aztertzean, garapenaren hastapenetara jo beharra dugu, alegia, haurrak beste pertsona batzuk existitzen direla jakiten hasten diren aldiari erreparatu behar diogu. Garai horretan ematen da generoan oinarritutako erabateko zatiketa. Neskek zaintzarekin eta sentimenduekin zerikusia duten jardueretara bultzatzen dituzte eta mutilak, ordea, ekintzara, lehiara eta emaitzak bilatzera. Izan ere, neskei panpinak edo izaki bizidunak irudikatzen dituzten beste jostailu batzuk (esaterako, pelutxeak) ematen dizkietenean, izaki bizidun horien sentimenduak era sinbolikoan ulertzeko jolasari ekiten diote. Neskek esan ohi dituzte «nire panpina gose da, jaten emango diot», «nire pelutxea aspertuta dago, paseatzera aterako dut» eta horrelakoak. Jolas horiek hurkoaren larruan jartzeko, emozioak eta beharrak hautemateko eta horiei erantzuteko ahalmena garatzen dute. Horrexegatik bereganatzen dute neskek hain goiz **enpatia gaitasuna**, hain zuzen ere, gero, bizitzan zehar sendoagotuko dutena. Aldiz, mutilei baloiak edo jostailu mekanikoak (besteak beste, autoak, hegazkinak eta trenak) ematen dizkietenean, mugitzeko eta ingurune espazialean trebetasunez moldatzeko gaitasunak gara ditzatela lortu nahi da. Ez baloiek, ez autoek, ez eta «maskulino» deitu izan diren beste jostailu batzuek ere ez dute emozioak lantzea eskatzen, ez baitute emoziorik. Horrek esan nahi du izatez humanoa (ez maskulinoa ez femeninoa) den gaitasunaren, alegia, enpatia gaitasunaren defizitarekin hezten direla gizonezkoak. Analfabetismo emozional horretan datza indarkeriazko jokabide askoren oinarria, alegia, hurkoengan duten eragina ez hautemate horretan. Jakina, sadismo kasuak salbu (estatistikoki ez dira adierazgarriak), gizonezkoen krudelkeria-egintza gehienak besteen mina ulertzeko ezintasunaren eta sozializazio tradizionalak eragin dien enpatia garatzeko defizitaren bidez azal daitezke.

8. PREBENITU AL DAITEKE GIZONEZKOEN INDARKERIA?

Indarkeria murrizteko esku-hartzeei buruzko politiken inguruko hainbat ikuspegi:

a. **Lehen mailako prebentzioa** biztanleek duten arazo baten intzidentzia tasa murrizteko ahalegina da. Aldez aurretik antzemandako arazoa eragiten duten arrazoen aurka jotzen da, beti ere, arazoa gertatu aurretik. Helburua da arazoa sortzeko aukerak murriztea. Ahaleginak, beraz, bi arlotan egiten dira: arrisku-ingurua aldatzen eta pertsonak arazoari aurre egiteko duen trebetasuna indartzen.

b. **Bigarren mailako prebentzioa** arazo baten prebalentzia tasa (hain zuzen ere, dagoen kasu kopurua) murrizteko ahalegina da. Arazoa lehenbailehen identifikatzera eta esku-hartze azkar eta eraginkorrera bideratzen dira indarrak

c. **Hirugarren mailako prebentzioa** arazo baten eraginak edo aztarnak murrizteko eta berrerritzeak edo errebidibak saihesteko egiten da. Arazoa izan dutenentzat errehabilitazio eta errehabilitazio programak eskaintzera bideratzen dira ahaleginak.

Kriminalitatearen arazoari dagokionez, nazioarteko hainbat erakundek herritarren-segurtasun kontzeptuan oinarritutako proposamenak egin dituzte. Baina, horiek guztiek baztertu egiten dute genero aldagaia herritarren segurtasuna kaltetu dezaketen jokabideak eragiteko arrisku faktorea denik. Ikus dezagun, esaterako, hurrengo taula. Taula honetan indarkeria murrizteko gomendatzen diren politikak laburbiltzen ditu Garapenerako Banku Interamerikarrak:

2. taula: Indarkeria murrizteko esku-hartzei buruzko politiken inguruko hainbat ikuspegi

Ikuspegia	Helburua	Indarkeria mota	Aztertutako kausa mailak	Esku hartze politikak edo planak	Mugapenak
Justizia penala	Indarkeria gaitzestea eta kontrolatzea atxiloteta, kondena eta zigor larrien kopurua handituta	Ekonomikoa	Norbanakoa Erakundeak	Sistema judizial, penal eta polizia eta horiekin zerikusia duten erakundeak goitik behera sendotzea	Zati batean baino ezin zaio aplikatu indarkeria politikoari nahiz sozialari. Legea betetzean datza horren arrakasta
Osasun publikoa	Indarkeria prebenitzea, norberaren arrisku-faktoreak murriztuta	Ekonomikoa Soziala	Norbanakoa Pertsonen artekoa	Goitik beherako monitorizazioa; arrisku-faktoreak identifikatzea; esku-hartze arrakastatsua antzeratzea	Norbanakoengan indarra jartzea; sarritan goitik behera inposatzen da; monitorizazio-datuen kalitateak eragin handia du; adierazleak mugatuak dira
Gatazka eraldatzea	Gatazka indarkeria gabe konpontzea, alegia, etsaitutako aldean negoziazioaren bidez	Politikoa Soziala	Pertsonen artekoa Erakundeak Egiturazkoa	Eragile sozialen arteko negoziazioa bultzatzea gatazka ahultzeko, sarri, hirugarrenen laguntzaz. Goitik beherakoa edo behetik gorakoa	Epe luzerako eragina du; zailena aldeak prozesuari ekiteko eta bitartekaritza onartzeko ados jartzea da
Giza eskubideak	Giza eskubideekin zerikusia duten legeak aplikatzea, eta Estatuaren eta bestelako eragile sozialen gehiegikerien dokumentazioa	Politikoa Soziala	Norbanakoa Egiturazkoa	Legearen aplikazio goitik beherakoa, herritarren parte hartzeak eta GKEen lanak bultzatutako behetik gorako sistemak indartuta	Anarkia, ustelkeria eta zigorgabetasun ingurune batean aplikatzeko zaila den esparru legegilea; gehiegikerien dokumentazioa lortzea sarritan arriskutsua da
Kapital soziala	Kapital soziala metatzea gizarte erakunde formal nahiz informalean (familia, elkarteak eta botere judiziala) indarkeria murriztu dadin	Politikoa Ekonomikoa Soziala	Pertsonen artekoa Erakundekoa Egiturazkoa	Indarkeriaren ebaluazio parte hartzaile goitik beherakoa; erakundeen lankidetzaz aurre egiteko; komunitateak parte hartzea indarkeria murriztera bideratutako neurrietan	Gainerako ikuspegia baino gutxiago landu da; adierazle gutxiago ditu esparru honek

Ikus daitekeen bezala, ikuspegietako batek ere ez ditu aintzat hartzen ez genero aldagaia ez aztertu ditugun estatistikak, hain zuzen ere, gizartearen kontrako jokabideak garatzeko arriskua duen populazioa, alegia, gizonezkoen populazioa argi eta garbi identifikatzen dituztenak.

Hortaz, ikuspuntu hori prebentzio ekintzek bere egin dezatela nahi badugu, prebentzio maila guztiek barne hartu beharko lituzkete gizonezkoen zuzendutako programa espezifikokoak. Maskulinitasun forma berriak sustatzea litzateke epe luzeagorako helburua. Maskulinitasun forma berri horiek emakumei eman izan zaizkien trebetasun eta gaitasunak (esaterako, enpatia gaitasuna, zaintza gaitasuna, emozioak adierazteko gaitasuna eta genero arteko berdintasunezko harremanak garatzea) modu aktiboan barne hartu beharko lituzkete.

Lehen mailako prebentzioaren ikuspuntutik, gizonen belaunaldi berri zuzendutako **indarkeria ezarako heziketa** aipa genezake. Kontuan izanik genero aldagaia faktore garrantzitsua dela indarkeriaren eta kriminalitatearen arazoan, sexista ez den heziketa eredu bat diseinatzea funtsezkoa litzakete.

Generoari dagozkion estereotipo kulturalak malgutzera ahalbidetuko luke eta, aldi berean, pertsonen arteko liskarrak konpontzeko indarkeriarik gabeko metodoak ikastea sartuko luke heziketa formalaren curriculumean. Gainera, enpatia gaitasuna garatzea sustatuko lieke gizonei, eta, horretarako, lankidetzaren, zaintza eta erantzunkidetasun jarrerak garatzea bultzatuko luke.

Gizonezkoen zehazki zuzendutako prebentzio estrategien adierazle da gizon identitatearen eraikuntza prozesuaren eta ideologia homofoboaren artean dagoen lotura estua. Bistakoa da genero arteko ekitatea sustatzera, gizonezkoen indarkeria prebenitzera eta maskulinitasun forma berriak eraikitzen bideratutako prebentzio proposamenek ezin dutela alde batera utzi sinesmen sistema homofobikoa -kultura patriarkalaren egituratzaile nagusia- aldatzeko helburua.

Behin generoarekin lotutako arrisku faktoreak inguruetan zein norbanakoengan indarkeriaren eta kriminalitatearen arazoak aztertuta zehaztu ondoren, **bigarren mailako prebentzioak** gizonezkoen zuzendutako esku-hartze estrategiak egiten ditu eta horiekin arazoa goiz identifikatzeko baliabideak eta gizarte babes eraginkor eta irisgarria lortuko ditu. Maskulinitasunaren estereotipo tradizionalak gizonei sortzen dizkien desabantailen kontzientziatzeko programak garatzea ekarriko luke horrek.

Baliabide profesionalak eta komunitateko eragileak (hezitzaileak, osasuneko profesionalak, erlijio-pertsonak, poliziak eta agente judizialak) berriz moldatu eta trebatu beharko liriteke arazoa behar den bezala uler dezaten eta genero aldagaia aintzat hartzen duten erantzunak presta dituzten. Gizonezkoen indarkeriari buruz etengabe trebatzeak komunitateko erakundeei (eskolei, ospitaleei, elizari, poliziari, aisialdi erakundeei eta abarrei) arazoa hasierako fasean detektatzea erraztu egingo die. Garrantzitsua da azpimarratzea lan honi oztopoak jartzen zaizkiola. Oztopo horiek ezer aldatu nahi ez duten sektore profesionalak eta erakundeak jartzen dituzte, eta berrikuntzak ezartzea galarazi.

Azkenik, arazoaren ondorioak murrizteko eta ondorioak errepikatzea saihesteko **hirugarren mailako prebentzioak** ari garenean, osatze eta errehabilitazio programak aipa ditzakegu. Salaketak dituztenentzako edo kartzelan daudenentzako estrategien kasuan, gai honetan esperientzia duten ia herrialde guztietan osasun sistematik kanpoko programa independenteak baliatu ohi dira. Programa horiek sistema judizialarekin koordinatuak egon behar dira baldin eta arrakasta izango badute. Orain arte, horietako gehienek ez dute barne hartzen genero ikuspegia. Hortaz, indarkeriazko egintzei mesede egiten dieten maskulinitasun tradizionalaren ezaugarriak sakonki berrikusteko programak kanpoan gelditzen dira. Egintza kriminalak egin dituzten gizonak sendatzeko programaren oinarrian egon behar luke liskarrak indarkeria gabe konpontzeko ikaskuntza prozesuak, baina baita gizon identitatea osatu den modua eta horren ondorio diren arriskuak erabat deseraikitzeak ere.

Historikoki, «indarkeriarako heziketa» ezaugarritu du gizarte patriarkalaren araberako maskulinitasun estereotipoa eraikitzeak. Hortaz, gizon belaunaldi berrien heziketan egin beharreko aldaketa sakonei buruzko hausnarketa irekita uzteak interes sozial handia izan dezake, **indarkeria ezaren kultura** sustatu eta gizartearen kriminalitate maila murrizteko.